

Teravmeelne hidalgo don Quijote La Manchast

---

149. hooaeg

Teravmeelne hidalgo don Quijote la Manchast

HEROILINE TANTSUVESTERN VÄHESE JUTUGA,
mille aluseks on Miguel de Cervantes Saavedra romaan „Don Quijote“
(täielik pealkiri „Teravmeelne hidalgo don Quijote La Manchast“,
hispaania *El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha*;
algsest *El ingenioso hidalgo don Quixote de la Mancha*)

LAVASTAJA-KOREOGRAAF JANEK SAVOLAINEN

LAVASTAJA-LIBRETIST KATRIN PÄRN

KOSTÜÜMIKUNSTNIK TRIINU PUNGITS

VIDEOKUJUNDUS JANEK SAVOLAINEN JA ARGO VALDMAA (TEATER ENDLA)

LAVAKUJUNDUS JA MUUSIKALINE KUJUNDUS

JANEK SAVOLAINEN JA KATRIN PÄRN

VALGUSKUJUNDUS PRIIDU ADLAS

HELILOOJAD ENNIO MORRICONE, HANS ZIMMER, JERRY GOLDSMITH

INSPITSIENT AIME ROOSILEHT

ESIETENDUS 6.06.2019 VANEMUISE VÄIKESES MAJAS

Don Quijote Aivar Kallaste

Don Quijote õetütar Merilin Mutli

Habemeajaja Nicolas Gerardo Avelar

Kirikuõpetaja Anton Iakovlev

Hobune Rocinante Janek Joost

Dulcinea Georgia Hyrkäs

Dulcinea kaaskond Maria Engel, Janika Suurmets, Merilin Mutli

Kõrtsmik Benjamin Kyprianos

Pisut lõtvade elukommetega preilid Maria Engel, Janika Suurmets

Külaelanikud Matthew Jordan, Anton Iakovlev, Walt Isaacson, Benjamin Kyprianos, Silas Stubbs, Gerardo Avelar, Georgia Hyrkäs, Janika Suurmets, Merilin Mutli

Vaene räbalavõitu poiss Gerardo Avelar

Tema rumal ja vägivaldne isand Benjamin Kyprianos

Toledo kaupmehed Anton Iakovlev, Walt Isaacson, Silas Stubbs, Matthew Jordan, Alex Fehr

Sancho Panza Giorgi Koridze

Sancho eesel Gerardo Avelar

Tulelondid Janika Suurmets, Maria Engel, Georgia Hyrkäs, Matthew Jordan

Sancho naine Teresa Maria Engel

Nende lapsed Walt Isaacson, Benjamin Kyprianos, Alex Fehr, Matthew Jordan

Uhke rikas vana daam Silas Stubbs

Daami saatjad Alex Fehr, Benjamin Kyprianos

Mungad Walt Isaacson, Anton Iakovlev

Viscayalane Matthew Jordan

Veskid Matthew Jordan, Alex Fehr, Walt Isaacson

Habemeajaja võlur Malabrino kiivriga Matthew Jordan

Lambakarjused Silas Stubbs, Anton Iakovlev, Benjamib Kyprianos

Lambad Gerardo Avelar, Walt Isaacson, Georgia Hyrkäs, Janika Suurmets, Merilin Mutli, Matthew Jordan

Märad Georgia Hyrkäs, Janika Suurmets, Merilin Mutli, Maria Engel

Yanguaslased Anton Iakovlev, Walt Isaacson, Silas Stubbs, Matthew Jordan, Alex Fehr

Vangid-galeeriorjad Anton Iakovlev, Silas Stubbs, Walt Isaacson, Gerardo Avelar, Janika Suurmets

Vangivalvurid Benjamin Kyprianos, Matthew Jordan, Maria Engel, Georgia Hyrkäs

Bakalaureus Carrasco Walt Isaacson

Suur kuri võlur Janek Joost

Möldrid vesiveskites Benjamin Kyprianos, Silas Stubbs, Matthew Jordan, Gerardo Avelar

Lõvi Walt Isaacson

Hertsoginna rohelistes Maria Engel

Hertsog Matthew Jordan

Kõrgest soost näitsikud Merilin Mutli, Janika Suurmets, Georgia Giboin

Tähtis kirikuisa Silas Stubbs

Rikkad ja uhked härrad-daamid Matthew Jordan, Anton Iakovlev, Walt Isaacson, Benjamin Kyprianos, Silas Stubbs, Gerardo Avelar, Georgia Hyrkäs, Janika Suurmets, Merilin Mutli

Sõjamehed, Sancho õukond Benjamin Kyprianos, Silas Stubbs, Gerardo Avelar, Walt Isaacson, Matthew Jordan, Anton Iakovlev, Georgia Giboin, Merilin Mutli, Janika Suurmets

Valge Kuu rüütel Walter Isaacson

„Kui elu ise näib arutu, kes teab, kust algab hullumeelsus?

Võib olla on liigne praktilisus hullumeelsus? Loobuda unistustest – see on ehk hullumeelne; otsida varandust sealt, kus on vaid praht. Võib olla on nõdrameelne püsida terve mõistuse juures.

Ent hullumeelsem kõigest muust on näha elu sellisena nagu ta on ja mitte sellisena nagu ta võiks olla.”

Vabalt tõlgitud tsitaat filmist „Mees la Manchast“

„...Don Quijote..“ on kirjutatud 17. sajandil paroodiana, satiirina rüütliromaanide pihta, aga keegi ilmselt ei tea ega mäleta enam rüütliromaane - ja kui keegi ei tea parodeeritavat, siis pole paroodia ka teravmeelne. Mida siis tänapäeval veel leida sellest romaanist? Romaanist, mis ilma selle aja tausta või allhoovusi teadmata jutustab justkui lihtsalt seiklusliku, ent pikapeale tüütu loo kahest ilmselgelt poolearulisest mehest, kes kolavad mööda maad sihitult ringi ning kelle tõttu sünnib tihti nii neile endile kui ka teistele palju paha. Millest see lugu siis räägib?

Suurest kujutlusvõimest ja selle puudumisest. Pimedast usust autoriteetidesse. Lapselikust usust, et maailm on selline nagu mina näen. See räägib ahnusest ja hirmust, läbi halli kivi minekust oma veendumuste kaitsmisel, lollist järjekindlusest oma tõe kuulutamisel. Oma sisetunde ja terve mõistuse mitteusaldamisest. Süüdimatust usust oma tegude õilsusesse, kuigi kõik karjub vastupidist. Naiivsest lojaalsusest kahtlasele ülemusele, olgugi see täiesti nähtavalt sõge ja pettekujutluste küüsis, ebaadekvaatse minapildiga ning ohtlik hullumeelne.

Aga veel räägib see igatsusest millegi suure järele. Millegi ülla ja õilsa. Räägib suurtest tunnetest, ilusa armastuse võimalikkusest. See räägib mehest, kes tahab olla rohkem. Tahab, et tema elu oleks rohkem, oleks suurem, et maailm tema ümber oleks rohkem. Ta suudab oma sõgedusega vihastada, rõõmustada, naerutada, ülendada ja alandada inimesi, keda ta oma teel kohtub. Lüüasaamisi pole tema jaoks olemas ja allaandmine pole talle kohane. Ja on väike võimalus, et don Quijotel on õigus: ehk on maailm tõesti selline nagu tema seda näeb - heroiline, õilis, rüütleid, nõidasid, lohesid ja hiiglasi täis. Võib-olla, aga ainult võib-olla, võitleb ta õige asja eest.

Miquel de Cervantes Saavedra armastatud roman Don Quijotest – see on unistused, ideaalid, seiklusiha, nõdrameelsus ja naiivsus. See on eluküsimus ja illusioon. Oh, võtaks maagiline realism meid kõiki, kannaks kõrgele ja hoiaks tuuleveski tiibade eest!

Lavastus on pühendatud Aivar Kallastele, kes saab 60. Kogu lugu on kahes vaatuses ja siin võib kõike juhtuda.

Katrin Pärn, lavastaja

Tegevuseta lugeja, sa võid vandetagi uskuda, kui väga ma oleksin tahtnud, et see raamat, minu vaimu laps, oleks nii ilus, meeldiv ja teravmeelne, nagu üldse võib ette kujutada. Aga ei ole minagi saanud looduseaduse vastu, mille järgi iga olevus sigitab endataolisi. Ja mida siis võiski mu viljatu ja kehvalt haritud vaim sigitada muud kui loo kõhnast, kortsulise näoga veidrast pojast, kelle pea kubiseb mitmesugustest mõtetest, mäherdusi iial kellelegi teisele meelde pole tulnud /.../?

Cervantes. Eessõnast romaanile „Don Quijote“ (Tlk Aita Kurfeldt)

Miguel de Cervantes Saavedra (1547–1616)

- Cervantes sündis renessansiaegses ülikoolilinnas Alcalá de Henareses. Ülikoolis ta ise ei käinud, aga sai piisavalt hea hariduse ühes Madridi humanitaarkallakuga koolis.
  - Tema vaimses kujunemises sai otsustavaks sattumine 1569. aastal Itaaliasse. 1571. aastal võitles ta Lepanto merelahingus türklastega. Hispaaniasse naasmisel võtsid Cervantese vangid Alžeeria mereröövlid, vangist vabanes ta alles 1580. aastal.
  - Rööbiti leivateenistusega maksu- ja varustusametniku armetus rollis hakkas Cervantes kirjutama näidendeid, luulet, romaane ja jutustusi.
  - Esimesena ilmus pastoraalromaan „Galatea“ (1585), mis jäi lõpetamata.
  - Silmapaistev on ka lühiproosa tsükkel „Näitlikud jutustused“ („Novelas ejemplares“, 1613). Sellest on raamatus „Koerte kõnelus“ Aita Kurfeldti tõlkes lugeda kaks: nimijutustus ja lisaks raamiv lugu „Petlik abielu“.
  - Samaaegselt „Don Quijote“ II osaga kirjutas ta rüütliromaan „Persilese ja Sigismunda kannatused“ („Los trabajos de Persiles y Sigismunda“, 1617).
  - Cervantesele maailmakuulsuse toonud „Don Quijote“ I osa ilmus 1605, II osa 1615. Eestis avaldati sellest 1900. aastal Eduard Bornhöhe lühimugandus. Vahetult enne Teist maailmasõda (1939–1940) avaldas Aita Kurfeldt romaani I osast täieliku otsetõlke. Pärast sõda viis Kurfeldt oma suurtöö lõpule. Esimene täielik eestikeelne „Don Quijote“ ilmus aastail 1946–1947.
  - Tema seiklusrikka elu kohta leidub eesti keeles rohkesti materjali: sakslase Bruno Franki biograafiline romaan „Cervantes“ (1966), Aita Kurfeldti monograafia „Miguel de Cervantes Saavedra“ (1934), pikem ülevaade Jüri Talveti raamatus „Hispaania vaim“ (1995).
- Kui Cervantes poeemis „Teekond Parnassile“ tunnistab, et ta on kirjutanud „Don Quijote“ kõigi aegade kurvameelsetele hingedele, siis ei juhtinud geniaalne vaist teda mitte ainult seni-olematut teost looma, vaid laskis tal ka prohvetlikult ette kuulutada selle saatust järelpõlvedes. „Don Quijote“ eil ole lihtsalt üks paljudest uusaja silmapaistvatest romaanidest, vaid teos, mille tähendus ulatub kaugele üle kirjandusloo raamide. „Don Quijote on müüt, on kultuur, on terve olemisviis.
- Nii nagu Cervantes üleminekul „Don Quijote“ esimesest osast teise laseb oma kangelastel astuda romaani lehekülgedelt lugejate sekka, on Kurva Kuju rüütel ja tema truu kannupois ja sõber Sancho astunud oma ajast ja ruumist suure inimkonna aega ja ruumi, kandes põlvest põlve usku hingeüllusesse, sõprusesse ja usaldusse, tarkusepüüdu, vabadusiha ja armastust elu vastu – neid kõige õilsamaid aateid, mida maailm vajab täna rohkem kui kunagi varem.

Maagiline realism

Elu oma juhuste virvarriga ütleb mõndagi ette. Saanuks Cervantes kirjutada oma raamatu n-ö ühes tükis ja ühe hooga, poleks ta ilmselt saavutanud müüdi ja ajaloo ühtesulamise maagilist efekti. Tema elu oli aga raske, ta pidi teenima elatist maksukogujana ja mereväe moonavarustajana, veel ei olnud asutatud Nobeli ega Cervantesi preemiat, mis on tänapäeval mõnegi Cervantesi sulevenna paremale elujärjele aidanud. Kulus ligi kümme aastat, enne kui Cervantes sai hakata kirjutama järgi oma „Don Quijote” esimesele osale. Tollal polnud olemas ka mingeid autoriõiguse või -kaitse seadusi. Vahepeal kirjutas Avellaneda nime taha varjunud kirjamees vale-„Don Quijote”. Cervantes pidi end kaitsma ka plagiaadi eest.

Cervantes teeb „Don Quijotest” „maagilise realismi” lähte seeläbi, et paneb teose teises osas tegelased don Quijote ja Sancho Panza lugema ja arutama romaani, mis Cervantes ja Avellaneda on neist kirjutanud, aga mis, nagu viidatud, oli algselt kirjutatud vist hoopiski araabia keeles... Metafiktsioon on üks postmodernistliku sõnavara lemmiktermineid. „Don Quijote” on niisil ehtsaimal viisil postmodernistlik teos, aga tülles tagasi ratsionalismikahtlustuse juurde, nimetaksin „Don Quijotet” sürratsionalistlikuks ses mõttes, et siin pole tegemist lihtsalt mõistusega, vaid jumaliku loovmõistusega. Ainult selline võis panna rändrüütli ja tema kannupoisi rollis täiesti reaalsele uusaegsele ajaloomaastikule seiklema „hullupaari” don Quijote ja Sancho Panza ning muuta kolmanda peategelase, tegelikult kogu romaani ja selle seikluse käskijanna Dulcinea – nüüd astume feminismi valdusse! – „nähtamatuks”, nii et ta kehas- tab „kehatuna” seda ollust, armastust, mis on müüte ja ajalugu nende sügavuses ikka liikuma pannud.

Jüri Talvet

(Väljavõtted on pärit järelsõnast romaanile „Don Quijote”, „Eesti Raamat” 1988 ja artiklist Eesti Päevalehes)

Janek Savolainen (1978) lõpetas Tallinna Pedagoogika-ülikooli koreograafina, alates aastast 2000 Vanemuise teatri balletiartist ja koreograaf-lavastaja. Lisaks tantsulavastustele osalenud ooperi-, opereti-, muusikali- ja sõnalavastustes, teinud liikumisi draamalavastustele. Lavastused Vanemuises: „Bamby“ (2001), „This is a small step for a man...“ (2003), „Nixon“ (2006), „Vanamees ja meri“ (2010), „Kunksmoorimäng“ (2012), „Meister ja Margarita“ (2015), „Naksitrallid“ (2017), „Klaabu“ (2018).

Katrin Pärn (1977) on lõpetanud EMTA Lavakunstikooli 2000 ja magistriõppe 2008, täiendanud end Universität der Kunste's Berliinis ja Mission Bay Highschool'is USAs. Olnud Vanemuise teatri näitleja, praegu vabakutseline näitleja, teeb kaasa Tartu Uue Teatri lavastustes. Stsenarist, lavastaja, koreograaf, mänginud seriaalides ja filmides, kirjutanud luuletusi, tõlkinud ja kirjutanud laulutekste. Nomineeritud Eesti Teatriliidu aastapreemiale Parim naisnäitleja 2010. Koos Janek Savolaineniga on Vanemuises lavastanud „Meister ja Margarita“ (2015), „Naksitrallid“ (2017) ja „Klaabu“ (2018).

6. juuni 1988 Riia (Pered bazoi Ansamblja Pesni i Pljaski Pribaltiiskogo Vojennogo Okruga)
28. sünnipäevaks sain kingiks vabaduse!

Kui igas sadamas leiab eestlase, siis igast ilmakaarest leiab Aivari sõjaväekaaslase - olgu see Rootsi, Holland, Ukraina, USA jne. Või kas ikka on? Aivari puhul ei saa kunagi kindel olla, sest vigureid temale teha meeldib ning võib-olla on see peen huumor. Temaga mööda maailma reisi-jatel on igatahes ääretult lõbus ja igasse riiki jõudes on sõjaväekaaslane "võileibadega ootamas".

Aivariga kokku puutunud inimesed teavad, et nalja ja naeru on temaga palju ja üks huumori mõiste muudab enda piirjooni. Sellele vaatamata kerkisid üles ja jäid kõlama tõsised teemad. Pooltunnisest kokkusaamisest kujunes kolmetunnine. Kuidas üldse sai mõelda, et läheb kiiremini? Lindile jäi rohkem kui allpool lugeda saab.

Intervjuu Aivar Kallastega

Alustame ehk karmimast. Kahest sõjaväe-aastast Kaliningradis ja Riias.

Sõjaväes oli hoopis teine elu. Kui teised tulid sõjaväkke peale keskkooli, siis minul oli juba pere ja teatris töötatud kümme aastat. Olin Tallinnas arstlikus komisjonis, seal üks „hea inimene“ jälitas mind, otsustas mu saatuse ja mind pandi otse rongi peale. Sain õnnekombel helistada teatri infolauda, seal teatati koju ja siis saime perega Tartu raudteejaamas korraks kokku. Ma sattusin sõjaväkke kuus päeva enne värvatavate vanuse ülempiiri kättejõudmist. Elasin eemalolekut väga üle ja olin kogu aja stressis. Sõjaväe tantsuansambliga ringi reisides tekkis aga kaaslastega tugev side ja see jäi „vabaduses“ kestma. Oleme siiani kirj vahetustes.

Kui balletiartist avab südame moderntantsu (nüüdistantsu, kaasaegse tantsu) maailmale...

Balletitantsijana sattusin 90ndate keskel Turku moderntantsuteatri „Aurinkobaletti“ truppi tantsijaks. Siis oli moderni/nüüdistantsu positsioon Eestis hoopis teine. Ma olin vaid mõne lavastuse piires kaasa teinud, sest balletikoolis meil moderntantsu tunde ei olnud. Minu Soome minek sattus perioodi, kus tundsin, et ma pole laval enam huvitav ja tahtsin artistina värskendust. Sõjaväekaaslane hakkas sealt teatrist lahkuma ja pakkus mulle kohta ning suve jooksul õpetas ta mulle mitme lavastuse koreograafia selgeks. Vanemuine lubaski mind aastaks ära, kui oleksin kauemaks jäänud, oleks tööstaaž katkenud. Pere jäi mul Eestisse ja sain mõnedes lavastustes ka siin edasi mängida. Sain Soomest päris palju teadmisi moderntantsu, õige hingamise, jooga ja muu kohta. Ka avardas äraolek hästi palju kultuuripilti. Lisaks - ma tuln suurest teatrist, kus oli teistmoodi töökorraldus, aga Soomes tuli meil endal tantsupõrandaid tassida, maha panna, pesta jne. Reisisime palju ringi ja tuli teha kõike, mis parajasti vaja oli. Hiljem mul Eesti modern-tantsu kogukonnaga sidet siiski ei tekkinud ja koostöid ei tulnud. Eks Tartu oli Tallinnast siis ikka väga kaugel.

Nüüdistantsu ei võta ma vastu läbi klassikalise tantsu põhimõtete. Püüan olla avatud ja aimata, mida konkreetsetes koreograafias vaja on, tabades mõtlemis- ja liikumisviisi. Ma ei soovi olla lavastustes „Aivar Kallaste“, vaid keegi teine. Mingi isikupära säilib ikka, kuid soovin alati olla uus. Mina teen lavastajaga hea meelega koostööd ja lähen proovi alati avatult. Võtan vastu, mida koreograaf pakub ja tahan tema soovi maksimaalselt realiseerida, mitte väänata koreograafiat enda järgi.

Lavastaja Rachid Tikaga („Maa laul“) olid mitu korda nädalas Grahami tant-sutehnika tunnid. Klassikalise balleti tegijale on see füüsiliselt väga valus

meetod. Piltlikult – kehaosasid, mida klassikas keeratakse väljapoole, tuli nüüd sissepoole hakata keerama.

Lavastajate Ruslan Stepanovi ja Janek Savolaineni koreograafia on teine, kui mu väljaõpe võimaldaks. Aga ma suudan mõtted vabaks lasta.

Improviseerimine mulle üldse ei sobi. Kui lavastaja on oma töö teinud, siis võin sinna peale midagi lisada, aga koreograafiakooli õppetöös neid oskusi ei arendatud, sealt saime teadmise, et koreograaf näitab liikumise ette ja tantsija ülesanne on seda teostada. Ma kardan improviseerimist.

Kui millestki unistada või midagi unustada?

Käisin kunagi ammu ühte draamalavastust vaatamas ja seal oli näitlejannal kolm hästi erinevat karakterit mängida. Mõtlesin, et nii põnev oleks sellist võimalust saada. Mõttejõul on vägi ja soovid kipuvad täituma. Nii oligi järgmises lavastuses kolm ja veel järgmises neli rolli. Mulle sobib see, et saan ühe lavastuse jooksul end erinevatest külgedest näidata ja end selliselt proovile panna.

Olen tajunud, et endale olulisi töid olen teinud lavastustes, mis lähevad kiiresti repertuaarist maha.

Vastumeelset lavaleminekut mul ei ole olnud. Aga on olnud lavastusi, mis on „toorelt” esietendunud - aga kes siis tantsijalt küsib, tuleb välja rabeleda! Mõned lavastajad jäävadki lavastama, nad ei huvitu valmis lavastusest ja selle saatusest, vaid on ainult oma loomingus kinni.

Mul ei ole ka õigust vastu tahtmist lavale minna. Ma pean (ja tahan) end toonusesse viima ja keegi ei pea küsima, milline mu päev on olnud, sest etendusele ei võta ma päevaprobleeme kaasa. Nippe, kuidas seda teha ja saavutada, mul ei ole. Võib-olla on see sisse kodeeritud lava(teatri)teetika - kui hommikul silmad avan, siis juba tean, et „oh, etendus!” ja kannan seda teadmist kuni etenduse alguseni endaga kaasas.

Ma pole kunagi ühelegi lavastajale ära öelnud. Kui mõni keeruline lavastaja tuleks uuesti mu teele, kaldun arvama, et ikkagi hakkaksin temaga koos töötama.

Mulle ei sobi, kui lavastus on valmis ja siis enne etendusi tehakse muudatusi, siis ei tea enam selgelt kumb versioon oli. Või kui lavastuses on mitu sarnase liikumisega kohta, siis kõigepealt mõtlen, alles siis tantsin.

Numbrid numbriteks...

Kutse ja tõmme lavale on mul olnud kogu aeg. Ma olen mäletu inimene ja alustan iga tööd nullist nagu poleks midagi varem teinud. Mäletus aastatega süveneb. Ma ei lähe lavale ega treeningtundi kunagi mõtlemisega, et „jälle see”, vaid et: „Oo, täna on mul see etendus! Kuidas ma selle teostan?” Teostus

on oluline - ma olen pigem etenduse- kui prooviinimene. Proovides töötan selle nimel, et anda kvaliteetne etendus. Mõne inimese armastus on proov, minu armastus on etendus.

Füüsisest sõltuvalt artist kõike peita ei saa. Loodus ei andnud mulle klassika jaoks ideaalset väljapoolsust ja olin ka nõrk partner. Ma olen tähtkujult Kaksik, seega olen laval nii individualist kui meeskonnamängija. On üks, kes mind kunagi alt ei vea - mina ise.

Märksõnad viimaste aastate olulistest koostöödest:

Vanemuise lavastaja Ruslan Stepanov - tema käekirjale on omased „pikad käed” ja „sissepoole varbad”. Püüdsin neid käsi ja jalgu siis endalgi saavutada nii lavastustes „Anathema”, kui „L’Amoure”. „Kevade” Lible kaksikrolli idee oli andekas ja istus mulle väga.

Vanemuise lavastaja Janek Savolainen - kõik koostööd temaga on olnud olulised ja õiged ajahetked. Tema liikumistes on olnud ka palju kohti, kus on tulnud alguses tekkinud hirmud ületada. Mõned asjad jäidki minu saamatuse tõttu teostamatuks. Nüüd juhtus taas, et ta tegi minu juubeliks lavastuse - Janek ikka tahab mind laval „talutada”. Esimeseks juubeliks tehtud „Vanamees ja meri” oli minu 100. esietendus.

Tallinna Tantsuteater - olen nendega saanud palju reisida ja kogemusi hankida. Lavastustes on olnud mugav tantsida, sest koreograafias oli arvestatud minu eripäradega. „Somniumi” ajal avastasin, et enne etendust publiku tuleku ajal laval pikalt püsti seistes hakkab tasakaal kaduma.

Küsis Heili Lindepuu

Heili Lindepuu (Tallinna Tantsuteatri produtsent, koreograaf-lavastaja)

Otsisin mõni aasta tagasi lavastuse jaoks näitleja kõrvale Tartus elavat tantsijat. Sõber ütles, et helista Aivar Kallastele. Esimene reaktsioon oli, et ei-ei-ei. Tema on ikkagi suur balletiartist, vaevalt ta viitsib minu lavastuses kaasa teha. Mõte aga ei lasknud end lahti, kogusin pikalt julgust helistamiseks.... ja nüüd oleme koostööd teinud juba kolme lavastuse juures.

Aivarilt on õppida palju ja kummardan ta ees sügavalt. Selle suure paatose kõrval on krutskeid täis Aivar ja tema huumorimeel, mille piire ikka saab kombata ja sageli ise narriks jääda. Aivariga võime Paides kiiresti teksti õppida, et „püstolit“ teha või siis pikki tunde mööda New Yorki hulkuda. No ja need tema sõjaväekaaslased!

Enn Lillemets (eesti kirjanik, näitleja, lavastaja ja kultuuriloolane)

Kord oli mul võimalus küsida Velda Otsuselt, näitlejaverega tantsijalt ja tantsijahingega näitlejalt, lihtsameelselt, et kas ta näeb kelleski endale järeltulijat, mantlipärijat. Velda ei jäänud vastust võlgu: „Äkki Aivar Kallaste?“

Õnnelikul moel olen jälginud Aivari lavalist toimetamist algusest peale. Päris kõike pole näinud, aga lõviosa küll. Väiksest printsist teravmeelse hidalgoni. Aivarit hoiab koos mitte üksnes aukartustäratav rutiinitaluvus, milleta tantsija ei jõua kuhugi, aga ka sisemine valmidus särada ja kannatlikkus ära oodata. Andke ainult sobivat võimalust! Ja see ongi tulnud, „Imelisest mandariinist“ „Vanamehe ja mereni“, karakterist seisundini. Kui veel kõrgeleenusmaks minna, siis Kratist Wolfgang Amadéni. Need on tipud. Tark füüsiline ja taibukas keha on Aivarit truult teeninud. Olen imetlenud tema lavalist täpsust. Üksnes Aivari hoiak, pööre ja käeliigutus kõneleb enam, kui draamanäitleja pikk monoloog, lisades selgust ka segavormilisse lavastusse: Pontius Pilatus „Meistris ja Margaritas“.

Kõigele lisaks Aivari huumorisoon, mis kulub marjaks ära mitte ainult näitlejale, vaid ka tantsijale. Eesti filmi tantsud on hästi meeles, kellamees Liblest kõnelemata. Näitlejaverega tantsijaid on alati vähe. Aga jah, vaimu teravuse ja isemoodi huumorimeelele poleks Aivari kütkestaval vormispüsimisel mingit mõtet.

Ka vanemuised esitasid Aivar Kallastele küsimusi

Kuidas kõlab läti keeles - ma armastan tantsimist või tants on minu elu?

Õppisin keelt vaid kuulmise järgi, ega valda grammatikat. Lätlannalt saadud õigekiri - DEJA IR MANA DZIVE - dzive i peal on pikendusmärk. Muidugi pole minu arvuti klaviatuuril läti keele grammatikale iseloomulikke tähtede pikendusi-pehmendusi! I-de ja e-de peal peaks olema vokaali pikenduse märk.

„Tants on minu elu“ - pole minu kreedo.

Kuidas? Sulle meeldis etenduses! Tilguk! Paat! Või kuiv kõikuk! Paat. Nurgas olevast! Ämblikuvõrgust rääkimata!!! Hi-hii! Sadam! Aga! ...Mida see kõik tähendab?

Tegemist on minu isikliku ilkumisega enne Vanamehe esietendust („Vanamees ja meri“, lavastaja Janek Savolainen) - meri ei olnud siis sugugi põlvini. Ilmselt etenduse-eelse närvi väljalamiseks otsisin norimisvõimalusi, kuid mulle vastati samuti huumoriga ja tilkumine kaduski. Ju ma sellest nokkimisest teatud „särtsuimpulsi“ ammutasin!

Tegelikkuses oligi nii, et talvel, kui lavastamine käis ja paat oli kuurist toodud, hakkas ta ju sees sulama.

Aga „ämblikuvõrk“ (kõitest lavakujundus) tekitas minus küll ärevust, sest etendusest etendus hakkas kõis kinnituskohadel üha enam niidistuma. Turnisin ja rippusin seal kõietornis, aga ta pidas siiski viimase etenduseni vastu.

Igal sadamal oma...

Kui enam ei jaksa, siis kuidas ikka jaksata?

Unustada mittejaksamine!

Mis hoiab Aivarit laval?

Huvi uute tööde minupoolse teostamise võimalikkuse ning armastus elukutse vastu!

Aivar, mis on su fenomen?

Kõigepealt tänud emale-isale väärt geenide eest!

Enda poolt - õige mõtlemine, õige toitumine ja õige elukutse!

Numbritega ma ei tegele - need lisanduvad ajalikus elus omasoodu

Eesti teatri lavastuste andmebaas:

Don Quijote Ludwig Minkus / Viktor Päri ESTONIA 1958

Don Quijote Ludwig Minkus / Enn Suve - seadnud NSV Liidu Suure Teatri lavastuse järgi / ESTONIA 1968

Don Quijote Cervantes / Kaarel Kilvet NOORSOOTEATER 1969

Don Quijote Jevgeni Švarts / Madis Kalmet RAKVERE TEATER 1985

Don Quijote Ludwig Minkus / Juri Petuhhov (Leningrad) ESTONIA 1986

Don Quijote Mihhail Bulgakov / Üllar Saaremäe RAKVERE TEATER 1995

Don Quijote Cervantes / Ülo Vilimaa VANEMUINE 1995

Don Quijote Ludwig Minkus / Tiit Härm RAHVUSOOPER ESTONIA 2007

Don Quijote Cervantes / Mihhail Bulgakov / Aare Toikka VAT TEATER 2017

Mees La Manchast Mitch Leigh / Sulev Nõmmik ESTONIA 1971

Mees La Manchast Dale Wasserman / Mitch Leigh / Vello Rummo PÄRNU DRAAMATEATER 1971

Mees La Manchast Mitch Leigh / Mare Tommingas VANEMUINE 1995

Mees La Manchast Mitch Leigh / Neeme Kuningas RAHVUSOOPER ESTONIA 2012

Toboso Dulcinea Aleksandr Volodin / Kalju Komissarov TALLINNA LINNATEATER 1996

Quiteria pulm Ludwig Minkus / Viesturs Jansons VANEMUINE 2002

Vabastatud Don Quijote Anatoli Lunatšarski / Ben Drui TALLINNA TELEVISIOONISTUUDIO 1971

Van Goghi kirjad / Meister Pedro nukumäng Grigori Frid, (Van Goghi kirjad) - mono-ooper ja libreto / Manuel de Falla (Meister Pedro nukumäng) - lühiooper ja libreto Cervantese romaani „Don Quijote“ põhjal ESTONIA 1984

“When life itself seems lunatic, who knows where madness lies? Perhaps to be too practical is madness To surrender dreams - this may be madness; to seek treasure where there is only trash. Too much sanity may be madness! And maddest of all - to see life as it is and not as it should be! “

(Man of La Mancha)

Don Quixote was written in the 17th century as a parody, a satire of chivalric romances, but likely no one knows or remembers that genre and if you don't know what's being parodied, the satire isn't sharp. So what else can we find in this novel today? It's a novel that, if you don't know the context and undercurrents of the era, appears to tell the engaging but, eventually, tiresome story of two obviously half-witted men who wander the land aimlessly and stir up trouble for themselves and others. What does the story talk about then?

A grand imagination and lack thereof. Blind faith in authority figures. The childlike belief that the world is the way one sees it. It tells of greed and fear, defending one's convictions at any cost, foolish persistence in one's truth. Not trusting your inner voice and common sense. The irresponsible belief that your actions are morally upright, although everything screams the opposite. Naïve loyalty to a superior, even if they are visibly benighted and misguided, suffering from delusions of grandeur and dangerously insane.

But it also speaks of longing for something sublime. Something great and noble. It speaks of great emotions, the possibility of love and beauty. It speaks of a man who wants to be more. He wants his life to be more, bigger, for the world around him to be more. He is able to enrage, delight, amuse, exalt and humble those he meets along his way. There is no such thing as defeat for him, and giving up is not something that fits into his philosophy. And there's a small possibility that perhaps Don Quixote is right, that the world really is as he sees it – heroic, noble, full of knights, witches, dragons and giants. Maybe, just maybe, he's fighting for the right thing.

Miguel de Cervantes Saavedra's beloved novel *Don Quixote* – a story of dreams, ideals, longing for adventure, foolishness and naiveté, the meaning of life and illusion. May magical realism take us all, carry us high and keep us from the blades of the windmill!

The production is dedicated to Aivar Kallaste, who is turning 60. It is in two acts, and anything can happen!

Katrin Pärn, director

Teatrijuht Toomas Peterson

Muusikajuht Paul Mägi

Balletijuht Mare Tommingas

Draamajuht Tiit Palu

Lavastusala juht Rait Randoja

Lavameistrid Kaupo Jalas, Taivo Põder, Tanel Pärn, Jüri Urbel, Urmas Poom

Dekoratsioonide teostus Marika Raudam, Mait Sarap, Ain Austa, Terje Kiho, Andres Lindok, Innari Toome, Katrin Pahk, Jane Aus, Taavi Kask, Aleksandr Karzubov, Indrek Ots, Mart Raja, Armin Luik, Leenamari Pirn, Tarvo Vassil, Arvo Vassil, Eino Reinapu

Kostüümiala Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Külli Kukk, Ruth Rehme-Rähni, Irina Medvedeva, Edith Ütt, Ivi Vels, Riin Palumets, Ljubov Guzun, Heli Kruuse, Luule Luht, Tia Nuka, Kaire Arujõe, Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Daisy Tiikoja, Elli Nöps, Kertu Lepasaar, Marit Reinmets, Hanna Annok, Natalja Malinen, Olga Vilgats, Juta Reben, Malle Värno, Toomas Vihermäe, Henn Laidvee

Riietajad Kai Vahter, Kadri Kangur

Grimm ja soengud Anne-Ly Randoja, Rutt Laikask, Janika Kolju, Mare Kuul, Anne-Marie Kivioja- Noormaa, Kelly Kullerkupp, Gretel Persidski

Rekvisiitorid Liina Martoja, Kaie Uustal

Valgusmeistrid Imbi Mälk, Raul Telliskivi, Andres Sarv, Taivo Põder

Heli- ja videomeistrid Martin Salundi, Toivo Tenno

Kavalehe teostus:

Kujundaja Katrin Kelpman

Koostajad Kai Rohejärvi, Heili Lindepuu

Fotod proovist Maris Savik

Tõlked Luisa Tõlkebüroo

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.

Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X /

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Andrus Ansipit, Mart Avarmaad,
Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

Aasta toetaja

Ametlik autopartner

kinema **KIA** | autospirit

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tallinnas

Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

AS GIGA on Vanemuise Sümfooniaorkestri Kassitoome tasuta suvekontserdi peasponsor.

Laia ja kaasaegse repertuaariga Kia Sportage

SPORTAGE

The Power to Surprise

Kia Sportage repertuaaris on kõik tänapäevastele mugavus- ja turvastandarditele kohane varustus.

Lisaks rikkalikule varustusele annab Kia kaasa kindlustatud kvaliteedi, autotööstuse juhtiva 7-aastase garantii, mis on välja teenitud karmile kontrollile alluvate usaldusväarsuse ja vastupidavuse testide tulemusena. Auto Bilt küsitluste järgi on mitmel aastal järjest Kia olnud nii kliendirahulolu, usaldusväarsuse kui pikaajalise kvaliteeditaseme osas kõrgeimail positsioonil Euroopa turu 20 juhtiva autotootja seas.

Kia 7-aastane/150 000 km garantii kehtib kõikides ELi riikides (lisaks Norras, Šveitsis, Islandil ja Gibraltaril). Vastab kohalikele nõuetele ja tingimustele. Kütusekulu (l/100 km)/CO₂ (g/km): linnas alates 5,2/137, maanteel alates 4,5/126, keskmine alates 5,6/133. Kütusekulu on määratud NEDC testiga.

autospirit

Proovisõit on väärt kogemus!

Autospirit Tartu – Turu 47, tel 734 1126, tartu@autospirit.ee

Kinema avab ukse teatrielamusele!

vanemuine.ee